

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                 |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>I. Źródła do dziejów Rosji 1801 - 1917 . . . . .</b>                                         | <b>5</b>  |
| 1. Wydawnictwa odzwierciedlające działalność instytucji państwowych . . . . .                   | 5         |
| 2. Dokumenty z dziedziny polityki i dyplomacji . . . . .                                        | 9         |
| 3. Materiały statystyczne . . . . .                                                             | 11        |
| 4. Materiały do historii gospodarczej . . . . .                                                 | 12        |
| 5. Publikacje źródłowe odnoszące się do dziejów ruchu rewolucyjnego i demokratycznego . . . . . | 13        |
| a. Rewolucjoniści szlacheccy . . . . .                                                          | 13        |
| b. Okcydentaliści i słowianofile, Pietraszewcy . . . . .                                        | 14        |
| c. Rewolucyjni demokraci . . . . .                                                              | 15        |
| d. Narodnicy . . . . .                                                                          | 16        |
| 6. Źródła do dziejów ruchu robotniczego . . . . .                                               | 18        |
| a. Pierwsze dziesięciolecia . . . . .                                                           | 18        |
| b. Włodzimierz Lenin . . . . .                                                                  | 19        |
| c. Inne źródła do historii partii bolszewickiej . . . . .                                       | 20        |
| d. Pierwsza rewolucja w Rosji . . . . .                                                         | 21        |
| e. Prasa bolszewicka . . . . .                                                                  | 22        |
| f. Inne nielegalne czasopisma . . . . .                                                         | 24        |
| g. Poglądy niektórych kręgów inteligencji . . . . .                                             | 24        |
| 7. Rosyjskie czasopiśmiennictwo historyczne . . . . .                                           | 26        |
| a. Pierwsza połowa stulecia . . . . .                                                           | 26        |
| b. Czasopisma historyczne po roku 1861 . . . . .                                                | 27        |
| 8. Publikacje porewolucyjne . . . . .                                                           | 29        |
| 9. Źródła dotyczące wyłącznie roku 1917 . . . . .                                               | 31        |
| <b>II. Pamiętnikarstwo . . . . .</b>                                                            | <b>34</b> |
| 1. Od wstąpienia Aleksandra I na tron do wojny krymskiej . . . . .                              | 35        |
| a. Pamiętniki Rosjan . . . . .                                                                  | 35        |
| b. Wspomnienia cudzoziemców . . . . .                                                           | 38        |
| 2. Od zniesienia poddaństwa do pierwszej wojny światowej . . . . .                              | 40        |
| a. Pamiętniki działaczy państwowych, społecznych i kulturalnych . . . . .                       | 40        |
| b. Działacze narodnicy . . . . .                                                                | 42        |
| c. Działacze ruchu robotniczego . . . . .                                                       | 43        |
| 3. Okres pierwszej wojny światowej i obu rewolucji . . . . .                                    | 44        |

|                                                                                            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| a. Działacze rosyjscy . . . . .                                                            | 44        |
| b. Wspomnienia zagranicznych dyplomatów i działaczy wojskowych . . . . .                   | 46        |
| c. Pamiętniki bolszewików — uczestników Rewolucji Październikowej . . . . .                | 46        |
| 4. Pamiętniki wydane na emigracji . . . . .                                                | 47        |
| <b>III. Opracowania syntetyczne i informacyjne . . . . .</b>                               | <b>51</b> |
| 1. Syntezy historyczne . . . . .                                                           | 51        |
| a. Dzieła ogólne . . . . .                                                                 | 51        |
| b. Ogólne opracowania historii ruchu robotniczego w Rosji i partii bolszewickiej . . . . . | 52        |
| c. Dyplomacja, gospodarka, ustrój . . . . .                                                | 52        |
| 2. Źródłoznawstwo i historiografia . . . . .                                               | 53        |
| 3. Bibliografia . . . . .                                                                  | 53        |
| a. Bibliografia ogólna . . . . .                                                           | 53        |
| b. Słowniki biograficzne i encyklopedie . . . . .                                          | 55        |
| c. Prasa . . . . .                                                                         | 57        |
| d. Inne . . . . .                                                                          | 57        |
| 4. Wydawnictwa informacyjne . . . . .                                                      | 59        |
| 5. Wydawnictwa specjalistyczne . . . . .                                                   | 62        |
| a. Klasztory i cerkiew . . . . .                                                           | 62        |
| b. Materiały i opracowania dotyczące szlachty. Wojskowość . . . . .                        | 63        |
| c. Więziennictwo. Adwokatura . . . . .                                                     | 63        |
| d. Folklor i etnografia . . . . .                                                          | 64        |
| e. Geografia i geografia historyczna . . . . .                                             | 64        |
| f. Odkrycia i podróże . . . . .                                                            | 64        |
| g. Inne . . . . .                                                                          | 65        |
| 6. Nauka i kultura . . . . .                                                               | 65        |
| a. Akademia, uniwersytety, towarzystwa naukowe . . . . .                                   | 65        |
| b. Ogólne dzieła o kulturze . . . . .                                                      | 66        |
| c. Historia literatury rosyjskiej . . . . .                                                | 66        |
| d. Malarstwo, rzeźba, architektura i muzyka . . . . .                                      | 67        |
| e. Teatr i kinematografia . . . . .                                                        | 67        |
| <b>IV. Opracowania monograficzne . . . . .</b>                                             | <b>69</b> |
| 1. Czasy Aleksandra I . . . . .                                                            | 69        |
| a. Wojna 1812 roku . . . . .                                                               | 69        |
| b. Prace z zakresu polityki, dyplomacji i ruchów społecznych . . . . .                     | 70        |
| c. Życie intelektualne . . . . .                                                           | 71        |
| d. Dekabryści . . . . .                                                                    | 71        |
| 2. Panowanie Mikołaja I . . . . .                                                          | 71        |
| a. Polityka zagraniczna . . . . .                                                          | 71        |
| b. Kwestia chłopska . . . . .                                                              | 72        |
| c. Polityka wewnętrzna . . . . .                                                           | 72        |
| d. Życie umysłowe . . . . .                                                                | 72        |
| e. Wojna krymska . . . . .                                                                 | 73        |
| 3. Panowanie Aleksandra II . . . . .                                                       | 74        |

|                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| a. Zniesienie poddaństwa. Ruchy społeczne . . . . .                              | 74         |
| b. Inne reformy . . . . .                                                        | 75         |
| c. Narodnictwo i początki zorganizowanego ruchu robotniczego . . . . .           | 75         |
| d. Ruch robotniczy . . . . .                                                     | 76         |
| e. Polityka zagraniczna w drugiej połowie XIX wieku . . . . .                    | 76         |
| 4. Rosja na przełomie XIX i XX stulecia . . . . .                                | 77         |
| a. Ruchy społeczne . . . . .                                                     | 77         |
| b. Wojna rosyjsko-japońska . . . . .                                             | 77         |
| c. Rewolucja 1905-1907 . . . . .                                                 | 78         |
| d. Rządy Stołypina. Rosja przed pierwszą wojną światową . . . . .                | 78         |
| e. Przesłanki wielkiej wojny . . . . .                                           | 79         |
| 5. Lata 1914 - 1917 . . . . .                                                    | 79         |
| a. Pierwsza wojna światowa . . . . .                                             | 79         |
| b. Rewolucja lutowa. Rady i Rząd Tymczasowy. Rewolucja Październikowa . . . . .  | 80         |
| <b>V. Pierwsze lata XIX wieku. Nowa polityka wewnętrzna . . . . .</b>            | <b>83</b>  |
| 1. Reminiscencje nocy marcowej . . . . .                                         | 83         |
| 2. Osobowość Aleksandra I . . . . .                                              | 84         |
| 3. Pierwsze miesiące rządów . . . . .                                            | 87         |
| 4. Tajny Komitet . . . . .                                                       | 88         |
| 5. Reformy oświatowe. Zniesienie poddaństwa w guberniach nadbałtyckich . . . . . | 90         |
| 6. Projekty reform państwowych. Sperański . . . . .                              | 94         |
| a. Projekt nowej organizacji systemu państwowego . . . . .                       | 96         |
| b. Upadek reformatora . . . . .                                                  | 98         |
| <b>VI. Polityka zagraniczna Rosji w latach 1801 - 1825 . . . . .</b>             | <b>101</b> |
| 1. Początkowe zabiegi . . . . .                                                  | 101        |
| 2. W obozie antynapoleońskim . . . . .                                           | 102        |
| 3. Problematiczna przyjaźń . . . . .                                             | 105        |
| 4. Wojny z Persją, Turcją i Szwecją . . . . .                                    | 105        |
| 5. Rozluźnienie stosunków z Francją . . . . .                                    | 103        |
| 6. Rok 1812 . . . . .                                                            | 109        |
| 7. Zwycięstwo nad Napoleonem . . . . .                                           | 113        |
| 8. Kongres Wiedeński . . . . .                                                   | 114        |
| 9. Przeciw Europie ludów . . . . .                                               | 117        |
| <b>VII. Nawrót do reakcji . . . . .</b>                                          | <b>121</b> |
| 1. Ostatnie relikty liberalizmu . . . . .                                        | 121        |
| 2. Arakczew . . . . .                                                            | 123        |
| 3. Osiedla wojskowe . . . . .                                                    | 125        |
| 4. Wielka fala pseudoreligijności . . . . .                                      | 128        |
| 5. Ofensywa obskurantyzmu . . . . .                                              | 129        |
| 6. Ostatnie lata „dziwnego cara” . . . . .                                       | 131        |

|                                                                                     |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4. Wojna z Turcją. Pokój adrianopolski . . . . .                                    | 209        |
| 5. Dalszy rozwój kwestii wschodniej . . . . .                                       | 213        |
| 6. Powstanie listopadowe . . . . .                                                  | 216        |
| 7. Dyplomacja europejska wobec wydarzeń na Bliskim Wschodzie . . . . .              | 217        |
| 8. Carat w roli żandarma Europy . . . . .                                           | 218        |
| 9. Szamil . . . . .                                                                 | 219        |
| <b>XIII. Wojna krymska . . . . .</b>                                                | <b>222</b> |
| 1. Antecedencje wielkiego konfliktu . . . . .                                       | 222        |
| 2. Przebieg działań w pierwszej fazie wojny . . . . .                               | 226        |
| 3. Koalicja przeciw Rosji . . . . .                                                 | 227        |
| 4. Operacje militarne na Krymie . . . . .                                           | 229        |
| 5. Obrona Sewastopola . . . . .                                                     | 231        |
| 6. Schyłek wojny . . . . .                                                          | 234        |
| 7. Pokój paryski . . . . .                                                          | 236        |
| <b>XIV. Osiągnięcia kulturalne Rosji w pierwszej połowie XIX stulecia . . . . .</b> | <b>238</b> |
| 1. Geneza i rozwój Akademii Nauk . . . . .                                          | 238        |
| 2. Działalność towarzystw naukowych . . . . .                                       | 240        |
| 3. Historia na czele nauk humanistycznych . . . . .                                 | 241        |
| 4. Podróżnicy rosyjscy. Nauki ścisłe . . . . .                                      | 243        |
| 5. Literatura piękna . . . . .                                                      | 245        |
| 6. Prasa . . . . .                                                                  | 252        |
| 7. Salony literackie . . . . .                                                      | 254        |
| 8. Rozwój architektury . . . . .                                                    | 255        |
| 9. Malarstwo, rzeźba i muzyka . . . . .                                             | 253        |
| 10. Teatr . . . . .                                                                 | 260        |
| <b>XV. Zniesienie poddaństwa . . . . .</b>                                          | <b>262</b> |
| 1. Wiosna posewastopolska . . . . .                                                 | 262        |
| 2. Pierwsze projekty na szczytach . . . . .                                         | 268        |
| 3. W kręgu krzyżujących się interesów i zamierzeń . . . . .                         | 269        |
| 4. Przygotowania do reformy . . . . .                                               | 272        |
| 5. Hercen wobec problemu uwłaszczenia . . . . .                                     | 274        |
| 6. Czernyszewski i Dobrolubow . . . . .                                             | 275        |
| 7. Ustawa z 19 lutego 1861 r. : . . . .                                             | 277        |
| a. Manifest i główne postanowienia ustawy . . . . .                                 | 278        |
| b. Warunki wykupywania nadziałów . . . . .                                          | 279        |
| c. Ustawy terenowe . . . . .                                                        | 281        |
| d. Uwłaszczenie chłopów apanażowych i państwowych . . . . .                         | 286        |
| 8. Bilans i ocena . . . . .                                                         | 287        |
| <b>XVI. Rosja po reformie chłopskiej . . . . .</b>                                  | <b>289</b> |
| 1. Protesty skrzywdzonych . . . . .                                                 | 289        |
| 2. Obóz rewolucyjno-demokratyczny wobec reformy . . . . .                           | 291        |
| 3. „Ziemia i Wola” . . . . .                                                        | 294        |

|                                                                           |            |
|---------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4. Represje . . . . .                                                     | 295        |
| 5. Postulaty kręgów liberalnych . . . . .                                 | 298        |
| 6. Powstanie styczniowe . . . . .                                         | 299        |
| <b>XVII. Reformy lat 1864-1874 . . . . .</b>                              | <b>303</b> |
| 1. Geneza reform . . . . .                                                | 303        |
| 2. Reforma „ziemska” . . . . .                                            | 305        |
| 3. Reforma sądowa . . . . .                                               | 308        |
| 4. Zmiany w szkolnictwie . . . . .                                        | 311        |
| 5. Reforma samorządu miejskiego . . . . .                                 | 313        |
| 6. Reforma wojskowa . . . . .                                             | 314        |
| 7. Finanse . . . . .                                                      | 316        |
| <b>XVIII. Rozwój ekonomiczny Rosji po zniesieniu poddaństwa . . . . .</b> | <b>318</b> |
| 1. Państwo wobec nowych tendencji rozwojowych . . . . .                   | 318        |
| 2. Problematyka wsi . . . . .                                             | 319        |
| 3. Produkcja przemysłowa . . . . .                                        | 321        |
| 4. Główne ośrodki produkcji przemysłowej . . . . .                        | 324        |
| 5. Koleje . . . . .                                                       | 325        |
| 6. Obroty handlowe i kredyt . . . . .                                     | 327        |
| <b>XIX. Rosyjski socjalizm utopijny . . . . .</b>                         | <b>329</b> |
| 1. Nowa faza ruchu rewolucyjno-demokratycznego . . . . .                  | 329        |
| 2. Ideologia narodnictwa . . . . .                                        | 331        |
| 3. Pierwsze formy działalności . . . . .                                  | 332        |
| 4. Teoretycy narodnictwa . . . . .                                        | 333        |
| 5. Nieczajew . . . . .                                                    | 335        |
| 6. „Szalone lato” . . . . .                                               | 337        |
| 7. Druga „Ziemia i Wola” . . . . .                                        | 340        |
| 8. Taktyka terroru. Rozłam . . . . .                                      | 341        |
| 9. „Wola Ludu” . . . . .                                                  | 344        |
| 10. Rządy Loris-Melikowa . . . . .                                        | 345        |
| 11. Ożywienie działalności ziemstw . . . . .                              | 348        |
| 12. Carobójstwo . . . . .                                                 | 349        |
| <b>XX. Ruch robotniczy . . . . .</b>                                      | <b>351</b> |
| 1. Robotnicy rosyjscy w pierwszej połowie XIX wieku . . . . .             | 351        |
| 2. Klasa robotnicza po zniesieniu poddaństwa . . . . .                    | 354        |
| 3. Pierwsze wielkie strajki . . . . .                                     | 357        |
| 4. Kształtowanie się form organizacyjnych . . . . .                       | 358        |
| 5. Strajk w Manufakturze Nikolskiej . . . . .                             | 360        |
| 6. Ruch robotniczy i marksizm. Działalność Plechanowa . . . . .           | 362        |
| 7. Grupy socjaldemokratyczne w Rosji . . . . .                            | 363        |
| 8. Lenin . . . . .                                                        | 365        |

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>XXI. Polityka zagraniczna Rosji w drugiej połowie XIX wieku . . . . .</b> | <b>368</b> |
| 1. Zmiana postanowień traktatu paryskiego . . . . .                          | 368        |
| 2. Daleki Wschód i Azja Środkowa . . . . .                                   | 370        |
| 3. Wojna z Turcją . . . . .                                                  | 373        |
| 4. San Stefano i Berlin . . . . .                                            | 377        |
| 5. Polityka zagraniczna Rosji po kongresie berlińskim . . . . .              | 378        |
| 6. Polityka wobec Chin i Japonii . . . . .                                   | 383        |
| 7. Rosja i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej . . . . .                     | 381        |
| <b>XXII. Ostatni Romanowowie . . . . .</b>                                   | <b>385</b> |
| 1. Manifest Aleksandra III o niewzruszoności samowładztwa . . . . .          | 385        |
| 2. Rządy Ignatiewa . . . . .                                                 | 386        |
| 3. Wielka fala reakcji. Rządy Dymitra Tołstoja . . . . .                     | 388        |
| 4. Sekty . . . . .                                                           | 391        |
| 5. Kontrreformy . . . . .                                                    | 392        |
| 6. Ostatni samowładca . . . . .                                              | 394        |
| <b>XXIII. Rosja na przełomie stuleci . . . . .</b>                           | <b>396</b> |
| 1. Gospodarka . . . . .                                                      | 396        |
| a. Specyfika rozwoju . . . . .                                               | 396        |
| b. Rolnictwo . . . . .                                                       | 397        |
| c. Przemysł . . . . .                                                        | 399        |
| d. Monopolizacja . . . . .                                                   | 401        |
| e. Banki . . . . .                                                           | 403        |
| f. Komunikacja i handel . . . . .                                            | 403        |
| 2. Rząd wobec problemu agrarnego . . . . .                                   | 405        |
| 3. Okres „kółkowości” w ruchu robotniczym . . . . .                          | 406        |
| 4. Walka z ekonomizmem. „Iskra”. . . . .                                     | 407        |
| 5. Wystąpienia robotnicze w latach 1900 - 1904 . . . . .                     | 409        |
| 6. II Zjazd SDPRR . . . . .                                                  | 410        |
| 7. Partia socjalistów-rewolucjonistów . . . . .                              | 411        |
| 8. Ruchy studenckie . . . . .                                                | 412        |
| 9. Socjalizm policyjny . . . . .                                             | 414        |
| 10. Ministerstwo Plehwego . . . . .                                          | 416        |
| 11. Ministerstwo Swiatopełka-Mirskiego . . . . .                             | 413        |
| <b>XXIV. Wojna i rewolucja . . . . .</b>                                     | <b>421</b> |
| 1. Pierwszy rok wojny . . . . .                                              | 421        |
| 2. Działania wojenne w 1905 roku. Katastrofa cuszimska . . . . .             | 427        |
| 3. „Krwawa niedziela” . . . . .                                              | 429        |
| 4. Narastanie oporu . . . . .                                                | 431        |
| 5. Kulminacja wydarzeń rewolucyjnych . . . . .                               | 434        |
| 6. Duma Państwowa . . . . .                                                  | 435        |
| 7. Koniec rewolucji . . . . .                                                | 438        |

|                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>XXV. Stołypin . . . . .</b>                                        | <b>442</b> |
| 1. Trzecia Duma . . . . .                                             | 442        |
| 2. Reforma agrarna Stołypina. Rozwiązanie wspólnot gminnych . . . . . | 444        |
| 3. Kryzys systemu . . . . .                                           | 446        |
| 4. Ruch robotniczy po pierwszej rewolucji . . . . .                   | 449        |
| 5. Masakra nad Leną . . . . .                                         | 450        |
| 6. U progu wojny . . . . .                                            | 451        |
| <b>XXVI. Nauka i kultura . . . . .</b>                                | <b>453</b> |
| 1. Szkolnictwo wyższe i instytucje naukowe . . . . .                  | 453        |
| 2. Starania o upowszechnianie oświaty . . . . .                       | 455        |
| 3. Historiografia . . . . .                                           | 456        |
| 4. Filozofowie . . . . .                                              | 457        |
| 5. Osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych . . . . .                   | 458        |
| 6. Wyprawy eksploracyjne . . . . .                                    | 459        |
| 7. Literatura piękna . . . . .                                        | 460        |
| 8. Prasa . . . . .                                                    | 466        |
| 9. Architektura i sztuka . . . . .                                    | 469        |
| 10. Malarstwo i rzeźba . . . . .                                      | 471        |
| 11. Muzyka i balet . . . . .                                          | 474        |
| 12. Teatr i kinematografia . . . . .                                  | 475        |
| <b>XXVII. Rosja w pierwszej wojnie światowej . . . . .</b>            | <b>477</b> |
| 1. Trójpřzymierze i tróporozumienie . . . . .                         | 477        |
| 2. Konflikty bałkańskie. Wybuch wojny światowej . . . . .             | 479        |
| 3. Działania wojenne na froncie wschodnim . . . . .                   | 481        |
| 4. Sytuacja wewnętrzna Rosji . . . . .                                | 484        |
| 5. Ruch robotniczy w okresie wojny . . . . .                          | 485        |
| 6. Rok 1916 . . . . .                                                 | 487        |
| <b>XXVIII. Rok 1917. Dwie rewolucje . . . . .</b>                     | <b>491</b> |
| 1. Rewolucja lutowa. Obalenie caratu . . . . .                        | 491        |
| 2. Dwuwładza. Rząd Tymczasowy i Rada Piotrogradzka . . . . .          | 495        |
| 3. Utworzenie gabinetu koalicyjnego . . . . .                         | 497        |
| 4. Kiereński premierem. Koniec dwuwładzy . . . . .                    | 500        |
| 5. Zwycięska Rewolucja Październikowa . . . . .                       | 505        |
| <b>Indeks nazwisk . . . . .</b>                                       | <b>509</b> |
| <b>Indeks nazw geograficznych i etnicznych . . . . .</b>              | <b>523</b> |
| <b>Tablica genealogiczna Romanowów . . . . .</b>                      | <b>494</b> |
| <b>Spis map</b>                                                       |            |
| Wojna rosyjsko-turecka (1828 - 1829) . . . . .                        | 210        |
| Kaukaz w XIX wieku . . . . .                                          | 220        |

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Wojna krymska. Obrona Sewastopola . . . . .                                       | 230 |
| Ekonomika Rosji w przededniu zniesienia poddaństwa . . . . .                      | 264 |
| Zniesienie poddaństwa w Rosji . . . . .                                           | 283 |
| Azja Środkowa w drugiej połowie XIX wieku . . . . .                               | 372 |
| Wojna rosyjsko-turecka (1877 - 1878) . . . . .                                    | 376 |
| Wojna rosyjsko-japońska . . . . .                                                 | 422 |
| Wydarzenia rewolucyjne w Rosji w latach 1906 - 1907 . . . . .                     | 424 |
| Wzrost terytorialny państwa rosyjskiego od końca XVI wieku do roku 1914 . . . . . | 440 |
| Pierwsza wojna światowa. Front wschodni w 1915 roku . . . . .                     | 483 |
| Pierwsza wojna światowa. Front wschodni w 1916 roku . . . . .                     | 489 |